

Regeringskansliet
Försvarsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Säkerhetsprövning av totalförsvarspliktiga (SOU 2021:82)

(Fö2021/01204)

Riksdagens ombudsmän (JO) har beretts tillfälle att yttra sig över det rubricerade betänkandet. Utifrån de aspekter som JO i första hand har att beakta vill jag föra fram följande synpunkter. I övrigt avstår jag från att yttra mig.

I betänkandet föreslås att kravet på samtycke till registerkontroll för placering i säkerhetsklass 3 inte ska gälla en totalförsvarspliktig som skrivs in för värnplikt enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller en totalförsvarspliktig som efter avslutad värnplikt har krigsplacerats enligt den lagen. Vidare föreslås en kodifiering av en ordning som Försvarsmakten tillämpar i dag och som innebär att säkerhetsprövningen av totalförsvarspliktiga, som efter avslutad värnplikt krigsplaceras i en befattning placerad i säkerhetsklass 3, får fortgå så länge som beslutet om krigsplacering pågår. Utredningen framhåller att ett uteblivet samtycke för närvarande resulterar i att den totalförsvarspliktiga inte kan fullgöra grundutbildning med värnplikt och att han eller hon på så sätt kan undkomma värnplikt med efterföljande krigsplacering i Försvarsmakten.

Jag delar utredningens bedömning att en registerkontroll utan krav på samtycke kan utgöra ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Säkerhetsprövningen av krigsplacerade kan därvid pågå under lång tid utan något samtyckeskrav. Som utredningen har redogjort för måste begränsningen av skyddet för den personliga integriteten i sådant fall uppfylla de krav som ställs upp i 2 kap. 21 § regeringsformen. I den bestämmelsen anges bl.a. att begränsningen inte får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den.

Av betänkandet framgår att det i dag inte finns något praktiskt problem med att totalförsvarspliktiga kan undkomma sina skyldigheter genom att vägra lämna samtycke och att det i nuläget inte är möjligt att uppskatta i vilken utsträckning civil tjänstgöring – som kan komma att återinföras – skulle kunna användas i stället

för värnplikt för den som inte samtycker. Dessa omständigheter väcker i och för sig frågan om det nu verkligen är nödvändigt att avskaffa kravet på samtycke.

Utredningen har emellertid noggrant analyserat frågan utifrån totalförsvarets nära förestående behov och därvid bl.a. pekat på vilka risker samtyckeskravet medför samt kommit fram till att det inte finns något mindre integritetskränkande alternativ. Vid en sammantagen bedömning delar jag utredningens slutsats att intresset av att upprätthålla totalförsvarsplikten som en absolut skyldighet och ytterst försvarsviljan, väger tyngre än det intrång som den mindre omfattande säkerhetsprövningen innebär för den enskilde.